

Betreft: Hoorzitting 16 oktober 2008 inzake de verleende ontheffing van de Flora en Faunawet artikel 75, lid 5 en lid 6, onderdeel c, voor het verplaatsen van een populatie van de Groene glazenmaker naar een nieuw in te richten gebied zoals verleend aan de Provincie Groningen d.d. 27 juni 2008 door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Platform Berend Botje maakt bezwaar tegen deze verleende ontheffing om onderstaande redenen:

A. Er is voor het tracé van de vaarroute tussen zeilmeer Langebosch en het Kielsterdiep niet aangetoond dat er sprake is van een “groot belang”.

B. Er is wel degelijk een alternatieve route mogelijk (zie bijlage 1).

C. Het is niet bewezen dat het mogelijk is de aanwezige populatie Groene glazenmakers te verplaatsen naar “een nieuwe locatie”. Hiermee wordt wel degelijk afbreuk gedaan aan een gunstige instandhouding van de soort (zie bijlage 2).

D. Daarnaast maakt Platform Berend Botje bezwaar tegen het feit dat het niet mogelijk is geweest om bezwaar te maken tegen de verleende ontheffing. Van de verleende ontheffing mocht direct gebruik gemaakt worden en dat is ook gebeurd. Hierdoor is het Platform Berend Botje onmogelijk gemaakt binnen de wettelijke mogelijkheden bezwaar te maken tegen de verleende ontheffing.

E. Er was geen enkele reden om zoveel haast te hebben met het verplaatsen van de populatie Groene glazenmakers omdat het bestemmingsplan van het Westerdiepsterdalkanaal nog gewijzigd moet worden van “agrarisch” naar “recreatief” (zie bijlage 2).

F. Volgens Platform Berend Botje is het helemaal niet mogelijk om een populatie Groene glazenmakers te verplaatsen.

Puntsgewijs worden bovengenoemde bezwaren hieronder toegelicht, waarbij tegelijk ook wordt ingegaan op de daadwerkelijke uitvoering van de ontheffing:

Uitgangspunt voor het verlenen van een ontheffing is:

“ Er wordt geen afbreuk gedaan aan een gunstige instandhouding van de soort (punt C.) en er is geen andere bevredigende oplossing (punt B.) en er is sprake van groot belang. (punt A.)”

Ad A: er is sprake van een groot belang.

Zolang er geen afzonderlijke onderbouwing voor het deel “Westerdiepsterdalkanaal” van het project van Turfvaart naar Toervaart is, is dit niet hard te maken. Zeilmeer Langebosch is al met het Zuidlaardermeer verbonden via twee vaarroutes: een zuidelijke route via Oosterdiep, Bareveld en Kielsterdiep en een noordelijke route via Oosterdiep, A.G. Wildervanckkanaal en Winschoterdiep. Aanleg van deze, derde, vaarroute tussen zeilmeer Langebosch en het Zuidlaardermeer via het Kielsterdiep is feitelijk overbodig en hoogstens een vorm van luxe en prestige.

Wat betreft de grote economische belangen met betrekking tot de recreatie vaart in de Veenkoloniën nog het volgende. In de jaren 2005 en 2006 is de schutsluis in het Stadskanaal

ter hoogte van de Dalweg maar liefst twee jaren buiten bedrijf geweest wegens renovatie werkzaamheden. Een karwei dat ook binnen een paar weken geklaard had kunnen zijn. Al die tijd was er geen scheepvaart verkeer mogelijk door het Stadskanaal! Toen dit karwei eindelijk geklaard was werd in 2007 de brug in de Kielsterachterweg over het Oosterdiep bij Bareveld gerenoveerd gedurende de zomermaanden en was er geen scheepvaart verkeer mogelijk vanuit het Oosterdiep naar het Stadskanaal en het Kielsterdiep. Al met al was er drie jaar achtereen geen scheepvaart mogelijk tussen Veendam en Stadskanaal via Bareveld en twee jaar achtereen tussen Stadskanaal en Kielsterdiep. Zo groot blijken de economische belangen samenhangend met de recreatievaart!

Ad B.: alternatieve route.

B1. de provincie Groningen heeft tweemaal aangegeven desnoods een alternatieve route te volgen als er geen ontheffing zou komen inzake de Groene glazenmaker, namelijk één maal voor de rechtbank en één maal in een vergadering van Provinciale Staten van de Provincie Groningen. Hiermee is de noodzaak voor het verlenen van een ontheffing inzake de Flora en Faunawet met betrekking tot de Groene glazenmaker al vervallen en had het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Provincie Groningen mee kunnen delen dat een ontheffing volgens de Flora en Faunawet kennelijk niet nodig is en dat de Provincie Groningen de vaarweg volgens de alternatieve route dient aan te leggen.

B2. aantasting van het beschermde dorpsgezicht van Annerveensche kanaal.

Wijken en kanalen horen bij de veenkoloniën. Een nieuw kanaal vormt een waardevolle bijdrage aan het beschermde dorpsgezicht van Annerveensche kanaal.

B3. aanzienlijke meerkosten.

Dit is niet onderbouwd met een financieel plaatje. Daarenboven levert elke € 75.000,00 aan investering één tijdelijk (projectgebonden) extra mensjaar werkgelegenheid in de regio op. Dat is alleen maar gunstig voor de regio. (zie rapport van Turfvaart naar Toervaart: pag. 35).

B4. het kost meer grond.

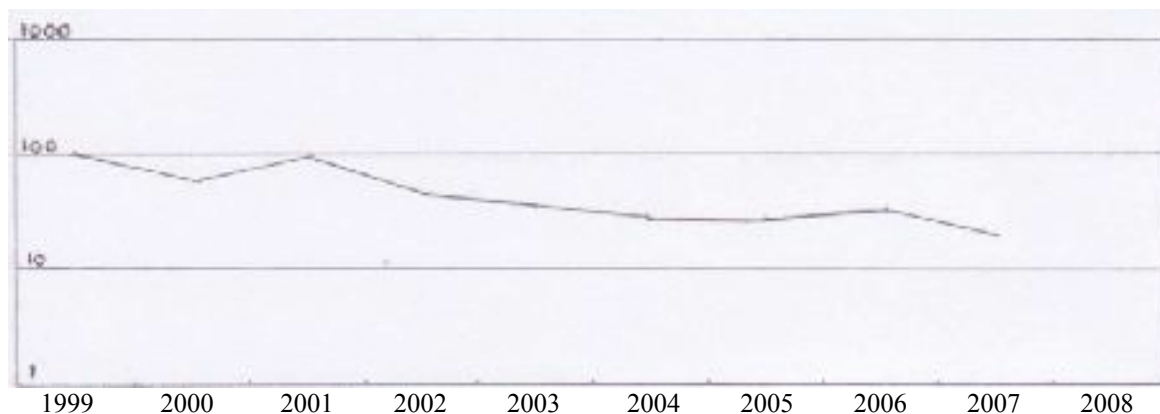
Dit is relatief: een onderbouwing ontbreekt en ook de aanleg via het Westerdiepsterdalkanaal heeft grond gekost. Het gaat om betrekkelijk marginale landbouwgrond waarop in hoofdzaak de volgende gewassen worden verbouwd: aardappelen voor de aardappelzetmeel industrie, suikerbieten voor de suikerindustrie en maïs voor de diervoeder-industrie. Op wereldschaal is er een overschot van zowel van (aardappel)zetmeel als suiker. Daar tegenover staat een Westerdiepsterdalkanaal dat rijk is aan natuurwaarden, waaronder als topper een populatie van de zeldzame en bedreigde Groene glazenmaker.

Daarenboven vormt deze alternatieve route, met behoud van het waardevolle Westerdiepsterdalkanaal, slechts een uiterst bescheiden compensatie voor het verlies van de vele kilometers aan diepjes, kanalen en wijken uit de begin jaren '70 van de vorige eeuw toen het waterpeil in de Veenkoloniën werd verlaagd ten gunste van de landbouw. Diepjes, kanalen en wijken kwamen toen droog te staan en vele kanalen en wijken zijn toen gedempt ten behoeve van de landbouw en de aanleg van wegen. Met het verdwijnen van het water en de waardevolle oeverzones is destijds in de Veenkoloniën een grote hoeveelheid kostbare natuur blijvend verdwenen. Naar schatting is destijds ongeveer vijfduizend kilometer aan diepjes, kanalen en wijken verloren gegaan. Aanleg van de vaarweg tussen zeilmeer Langebosch en

Kielsterdiep via een nieuw aan te leggen route betekent het behoud van ongeveer achthonderd meter waardevolle natuur en levert een nieuw kanaal met “natuurvriendelijke” oevers op van ongeveer één kilometer. Het is volgens Platform Berend botje niet meer dan logisch dat deze keer de Landbouw een uiterst bescheiden offer, behoud van ongeveer één kilometer kanaal tegenover het verlies van vijfduizend kilometer kanaal, grotendeels ten gunste van de landbouw, veertig jaar geleden, brengt ten gunste van de natuur.

Ad C.: een gunstige instandhouding van de soort.

De Groene glazenmaker is één van de weinige libellen soorten die in Nederland achteruitgaat. Zie onderstaande grafiek die afkomstig is van de Vlinderstichting.

Groene glazenmaker: trend 1999 – 2007. Voor het beginjaar 1999 is de index gesteld op 100.

Dit in tegenstelling tot bijna alle andere soorten libellen en waterjuffers die op zijn minst vrijwel gelijk blijven (enige soorten) of zelfs vooruit zijn gegaan (de meeste soorten).

De Flora & Faunawet en de conventie van Bern maken geen onderscheid tussen kern- en deelpopulatie. Het is daarom onjuist en illegaal om in de verleende ontheffing onderscheid te gaan maken tussen een “kern”- en een “deel”- populatie.

Van verplaatsen van Krabbenscheer en vooral van Groene glazenmaker naar “een nieuw in te richten gebied” is nooit aangetoond dat dit kan. Daarenboven ontbreekt een degelijke studie waaruit blijkt dat “het nieuw in te richten gebied” geschikt is voor zo wel Groene glazenmaker als krabbenscheer.

In de aanvraag voor de ontheffing, in het begeleidend schrijven bij de ontheffing en in de ontheffing zelf staan diverse onjuistheden, leugens en onjuist uitgevoerde of in het geheel niet uitgevoerde voornemens. Hieronder worden deze puntsgewijze behandeld.

Uit het begeleidend schrijven bij de verleende ontheffing:

C1. “Kern- en deelpopulatie”. Pagina: 2, regels 5 en 6 van onder
De Flora & Faunawet en conventie van Bern maken geen onderscheid in soorten populaties. Het is daarom onjuist en illegaal om dit onderscheid te gaan maken.

C2. “De “deelpopulatie” wordt verplaatst naar een ander deel van het kanaal waar geen vaarverkeer komt. ... Om (plezier-)vaart in dit gedeelte van het kanaal te weren, dient het te worden afgesloten, bijvoorbeeld door een balk”. Pagina 2, regel 5 van onder en verder.

Dit is onjuist. De wijk is geheel van het Westerdiepsterdalkanaal afgesloten, zoals ook al op pagina 1, regel 4 onder het kopje “De aanvraag”, wordt vermeld. Daar staat: *“met sloten langs de nieuwe kanaaldijk zal het polderpeil gehandhaafd blijven”*.

C3. *“Wel dient het nieuw in te richten gebied door een ter zake kundige op geschiktheid te worden beoordeeld”*. Pagina 2, regel 3 van onder.

Hier lijkt sprake van een spraakverwarring. Er is namelijk, wat het “water” aangaat geen sprake van een “nieuw in te richten gebied”. Dit blijkt duidelijk uit de aanvraag voor de ontheffing zoals deze door de Provincie Groningen is ingediend.

Op “water” gebied is er niets “nieuw” ingericht. “Nieuw” is dat de wijk is afgesloten van het Westerdiepsterdalkanaal en nu met een plastic pijp op de kwelsloot is aangesloten. Voor zover ons bekend is er geen rapport van een ter zake deskundige aanwezig die het “nieuw in te richten gebied” op geschiktheid wat water betreft heeft beoordeeld. Daarnaast is een Habitat niet maakbaar oftewel het is niet mogelijk om een gebied dat niet geschikt is voor Krabbenscheer en/of Groene glazenmaker voor dezen wel geschikt te maken door menselijk ingrijpen. De Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten schrijft in haar blad: “Van Nature” zomer 2008: “de Vereniging (Natuurmonumenten) maakt daarbij wel de kanttekening dat het onjuist is te veronderstellen dat Habitattypes maakbaar en verplaatsbaar zijn”.

C4. *“De deelpopulatie wordt verplaatst naar een: “een nieuw in te richten gebied ten zuiden van de huidige locatie maar gelegen in het zelfde kanaal (dus met dezelfde waterkwaliteit en andere waarden die van invloed kunnen zijn op de aanwezigheid van krabbescheer)*.

Pagina 3, regel 4 en verder.

Dit is onjuist wat Buro Bakker in het tweede rapport uit 2007 al had aangetoond. De waterkwaliteit in het zuidelijke deel van het kanaal, waar Krabbenscheer ontbreekt, is duidelijk anders dan aan het begin of noordelijke deel van het Westerdiepsterdalkanaal nabij het Kielsterdiep, waar Krabbenscheer juist goed gedijt. Daarenboven is de wijk inmiddels afgesloten van het Westerdiepsterdalkanaal middels een dijk en kwelsloten.

Alleen de waterkwaliteit in het noordelijke deel van het Westerdiepsterdalkanaal is geschikt voor zowel Krabbenscheer en Groene glazenmaker en dat hangt duidelijk samen met de inlaat van vers water uit het Kielsterdiep. In het “nieuw in te richten gebied” ontbreekt deze toevoer van vers water uit het Kielsterdiep en daarom is de waterkwaliteit daar duidelijk anders dan in het noordelijke deel van het Westerdiepsterdalkanaal. Het water in “het nieuw in te richten gebied” is door gebrek aan menging met vers water uit het Kielsterdiep van een kwaliteit die ongeschikt is voor zowel Krabbenscheer en Groene glazenmaker. Hiermee is al voldoende aangetoond dat er sprake is van leugens en bedrog.

“In het nieuw in te richten gebied” ontbreekt een goed florerende watervegetatie met planten als Waterpest, Hoornblad en Kikkerbeet. Ter plaatse zijn alleen een paar armetierige planten van een Fonteinkruiden soort aangetroffen naast heel veel Algenflab. Dit wijst op een zeer ongunstige waterkwaliteit dat de genoemde “ter zake kundige”, die het gebied op geschiktheid had moeten beoordelen, zeker op had moeten vallen. Daarenboven is het zo dat als “het nieuw in te richten gebied” geschikt zou zijn geweest voor Krabbenscheer en Groene glazenmaker deze er zich al gevestigd zouden hebben. Uit het ontbreken van Krabbenscheer en Groene glazenmaker blijkt al dat “het nieuw in te richten gebied **niet** geschikt is voor zowel Krabbenscheer als Groene glazenmaker.

C5. *“Het overbrengen (van de Krabbenscheerplanten en larven van de Groene glazenmaker) zal snel (binnen 1 tot 1,5 uur) en niet grootschalig worden uitgevoerd op bewolkte dagen”.*

Pagina 3, regel 9 en 10.

Dit is niet gebeurd. Het verplaatsen is begonnen op maandag 30 juni en was pas voltooid op donderdag 3 juli. Zie de “gereedmeldingsmail” van de provincie Groningen. (in dossiermap 1.) Daarnaast was het maandag 30 juni, dinsdag 1, woensdag 2 en donderdag 3 juli prachtig weer met veel zon en hooguit een paar stapelwolken. Ondanks het feit dat het verplaatsen van de Krabbenscheerplanten op 30 juni niet voltooid was, is er direct begonnen met de baggerwerkzaamheden en zijn talrijke Krabbenscheerplanten mee uitgebaggerd en vernietigd, al dan niet samen met larven van Groene glazenmakers. Overigens is Platform Berend Botje van mening dat het onderzoek van Buro Bakker naar het voorkomen van Groene Glazenmakers in het Westerdiepsterdalkanaal onvoldoende is geweest. Het is uitgevoerd op dagen met veel bewolking en aan het eind van het vliegseizoen van de Groene glazenmakers waardoor de kans op het waarnemen tijdens beide waarneemdagen ongeveer nul is geweest. Daarnaast heeft Buro Bakker nagelaten onderzoek te doen naar het voorkomen van larven van de Groene glazenmaker tussen de Krabbenscheer planten. Een zeer ernstig verzuim naar de mening van Platform Berend Botje! Het is nu onduidelijk hoeveel larven van Groene glazenmakers er voor kwamen in welk larvenstadium. De bewering dat er geen tweejarige larven van de Groene glazenmaker aanwezig kunnen zijn geweest die op het punt van uitsluipen stonden, omdat er pas in 2007 een eileggend vrouwtje is waargenomen, is niet onderbouwd.

C6. *“Door het overzetten van Krabbenscheer naar het compensatiegebied dat afgesloten is voor scheepvaart zal de Groene glazenmaker zich kunnen handhaven in het kanaal, waardoor er van wezenlijke negatieve invloed op de populatie geen sprake is. Zorgvuldig handelen is hiermee gegarandeerd. De gunstige staat van instandhouding van de Groene glazenmaker komt niet in gevaar, mits er gewerkt wordt conform de bovengenoemde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing genoemde voorwaarden”.*

Pagina 3, regel 20 en verder van onder.

Zoals al eerder is betoogd is dit onjuist: het compensatie gebied is niet verbonden met het Westerdiepsterdalkanaal en bevat water van een kwaliteit dat ongeschikt is voor zowel Groene glazenmaker als Krabbenscheer. Het maakt dan eigenlijk ook niet meer uit dat er niet gewerkt is volgens bovengenoemde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing genoemde voorwaarden. De Krabbenscheer is in het “compensatiegebied” niet levensvatbaar en zal daar verdwijnen. Zo ook de Groene glazenmaker. Overigens zou elke “deskundige” dit hebben kunnen voorzien: immers als het “compensatiegebied” geschikt was voor Krabbenscheer en/of Groene glazenmaker dan hadden deze zich er inmiddels wel gevestigd! Of omgekeerd: uit het feit dat in dit deel van het Westerdiepsterdalkanaal geen Krabbenscheer voorkwam, zoals Buro Bakker overigens ook al had opgemerkt en vermeld, was al duidelijk dat dit deel van het Westerdiepsterdalkanaal ongeschikt was als “compensatiegebied” voor zowel Krabbenscheer en dus ook Groene glazenmaker. Dit had ook de “terzake kundige”, die het gebied op zijn geschiktheid had moeten beoordelen, op moeten vallen.

Overigens verstaat Platform Berend Botje onder “zorgvuldig handelen” iets geheel anders, namelijk eerst onderzoeken of “het compensatiegebied” geschikt is voor Krabbenscheer door er aantal planten Krabbenscheer uit te zetten alvorens met de werkzaamheden te beginnen. Als na verloop van tijd, is jaren!, zou blijken dat deze Krabbenscheerplanten daar gedijen, kan worden bekeken of deze ook geschikt zijn als voortplantingsplaats voor de Groene glazenmaker. Pas als dat het geval is zou kunnen worden overwogen of “verplaatsen” van de Krabbenscheerplanten uit het Westerdiepsterdalkanaal een serieuze optie is.

C7. “Een alternatieve werkwijze is dan ook voorgesteld, in de vorm van het verplaatsen van de krabbescheer (de belangrijkste ecologische component van het leefgebied van de Groene glazenmaker) naar een plaats waar geen scheepvaart plaats vindt. Door de afsluiting van het compensatiegebied voor de effecten van de scheepvaart zal verstoring zoveel mogelijk voorkomen worden en zal de soort de kans krijgen om zich te handhaven in het gebied. Hierdoor blijft de gunstige staat van instandhouding gewaarborgd en is van wezenlijke invloed op de soort geen sprake. Hiermee is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is”.

Pagina 4, regel 3 en verder.

Dit is deels een herhaling van wat onder C5 en C6 al genoemd is.

Overigens is het niet zo dat elke Krabbenscheer vegetatie geschikt is voor de Groene glazenmaker. De eisen die Groene glazenmakers stellen aan hun leefomgeving zijn een stuk hoger dan de eisen die Krabbenscheer stelt aan zijn omgeving. In het grootste deel van de Krabbenscheer vegetaties in Nederland planten Groene glazenmakers zich niet voort! Er is geen enkele reden om aan te nemen dat de Groene glazenmaker zich in “het nieuw in te richten gebied” zou hebben voortgeplant als de Krabbenscheer er onverhoopt zou gedijen! De conclusie dat “hiermee is voldoende aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is” komt volledig uit de lucht vallen en slaat nergens op.

Een andere bevredigende oplossing was er, en is er, naar de mening van Platform Berend Botje nog steeds bijvoorbeeld de vaarroute volgens een ander tracé aanleggen.

C8. Belang van de ingreep: “Ik verwacht dat door het realiseren van het voorgestelde compensatie gebied geen permanent negatieve effecten optreden t.a.v. de strikt beschermde soort; zorgvuldig handelen is gegarandeerd”.

Pagina 4, regel 12 van onder.

Helaas is deze verwachting niet onderbouwd en nergens op gebaseerd en de praktijk met betrekking tot het zorgvuldig handelen wijst anders uit. Opmerkelijk hierbij is dat op het “zorgvuldig handelen” niet door een onafhankelijke derde is toegezien. Het wordt de Ontheffinghouder op deze wijze ook wel erg gemakkelijk gemaakt om “niet zorgvuldig te handelen” of eenvoudiger gezegd “de regels aan zijn (eigen) laars te lappen”.

De huidige situatie is duidelijk anders: de Krabbenscheer kwijnt weg en de “strikt beschermde” (populatie) Groene glazenmaker is vernietigd, strikt beschermd en al!

Ad 4. Specifieke voorwaarden uit de verleende Ontheffing.

C9. Punt 7. *Compenserende en mitigerende maatregelen:*

Deze bestaan uit: (de omschrijvingen komen uit de ontheffingsaanvraag; Pagina 3):

I. Mitigerende maatregelen: De bestaande krabbescheervegetatie wordt verplaatst naar een nieuw in te richten gebied ten zuiden van de huidige locatie.

J. Compenserende maatregelen: Het nieuw in te richten gebied ligt ongeveer 200 meter ten zuiden en in het verlengde van de huidige vindplaats. Het is het zuidelijke eind van het Verlengde Kielsterdiep (= Westerdiepsterdalkanaal), met aan de oostkant een jonge bosaanplant en aan de westkant akkerpercelen. De breedte .... is ongeveer 8 meter.

Waterkwaliteit: het rapport waterkwaliteit in het Westerdiepsterdalkanaal wordt hier besproken. Dit rapport gaat over de waterkwaliteit in het Westerdiepsterdalkanaal maar **niet**

over de waterkwaliteit van de zijwijk van het Westerdiepsterdalkanaal oftewel het gaat niet over de waterkwaliteit van de plaats waarheen de Krabbenscheerplanten en de Groene glazenmakers verplaatst gaan worden.

Uit de ontheffingsaanvraag wordt duidelijk dat er voor Krabbenscheer en Groene glazenmaker niets “nieuw” wordt ingericht. Evenmin wordt in de ontheffingsaanvraag vermeld dat de zijwijk wordt afgesneden van het Westerdiepsterdalkanaal. Het verhaal over de waterkwaliteit gaat alleen over de waterkwaliteit in het Westerdiepsterdalkanaal zelf maar wekt de indruk dat het gaat om de waterkwaliteit in “het nieuw in te richten gebied” en is daarom misleidend.

Inrichting en beheer: (uit de ontheffingsaanvraag. Pagina 4):

“Bij schonen zal 50% gespaard zoals afgesproken met de waterschappen”.

Als er niets te schonen is, zoals tot nu toe in de nauwelijks begroeide wijk het geval is, is dit gemakkelijk scoren.

“Het zal nodig zijn om de Krabbenscheer met eventueel aanwezige eieren en larven over te brengen naar het nieuw in te richten gebied. Dit zal worden uitgevoerd op bewolkte dagen”.
(Uit de ontheffingsaanvraag)

Dit is niet gebeurd op bewolkte dagen: het was tussen 28 juni en 3 juli onbewolkt of er waren hooguit een paar stapelwolken.

C10. Punt 8. *“Het verplaatsen van krabbescheer dient plaats te vinden vóór half november met als meest geschikte periode de maanden juni-juli. .... Een ter zake kundige op het gebied van de Groene glazenmaker dient dit te bepalen.”*

Op de eigen Natuurkalender van het Ministerie van LNV geeft het Ministerie van LNV aan dat waterlocaties die de Groene glazenmaker gebruikt voor voortplanting, ei afzet, winterverblijf en vliegplaats het hele jaar door als “kwetsbaar” aangemerkt moeten worden. De genoemde “ter zake kundige” had hiervan op de hoogte moeten zijn. De opmerking in het begeleidend schrijven bij de verleende ontheffing op pagina 3, regel 26 en verder: *De periode “mei – juli” is hiertoe het meest geschikt. Dit wordt ook geadviseerd door de Vlinderstichting.*” is ontleend aan een gesprek dat is gevoerd met de heer Henk de Vries van de Vlinderstichting. Evenwel geeft de heer Henk de Vries in gesprekken met Platform Berend Botje aan **niet** te hebben beweerd dat de tweede helft van juni geschikt zou zijn om Krabbenscheer met larven van de Groene glazenmaker te verplaatsen. Volgens de heer Henk de Vries heeft hij duidelijk aangegeven dat de tweede helft van juni **niet meer geschikt** is voor verplaatsing. Zijn informatie is, al dan niet bewust, foutief geïnterpreteerd.

C11. Punt 9. *“Het vangen en overzetten van de libellenlarven dient te geschieden door de krabbescheerplanten voorzichtig uit het water te lichten”.*

In de literatuur wordt vermeld dat de larven van Groene glazenmakers leven tussen planten Krabbenscheer. In de meeste gevallen zal dit kloppen omdat Krabbenscheer na verloop van tijd dichte aaneengesloten vegetaties vormt waartussen nauwelijks andere planten voorkomen. In het Westerdiepsterdalkanaal was de situatie evenwel anders. Krabbenscheer vormde hier nog verspreide eilanden tussen andere weelderig tierende waterplanten zoals Hoornblad en

Waterpest. Larven van alle soorten Glazenmakers leven tussen waterplanten. Dit geldt ook voor larven van Groene glazenmakers. Het is niet waarschijnlijk en nooit aangetoond dat larven van Groene glazenmakers exclusief tussen Krabbenscheerplanten voorkomen en andere waterplanten mijden. In het Westerdiepsterdalkanaal zullen de larven van Groene glazenmakers waarschijnlijk verspreid tussen alle waterplanten geleefd hebben dus zowel tussen Krabbenscheer planten als tussen de overige waterplanten zoals Hoornblad en Waterpest. Het hierboven gestelde: *“het vangen en overzetten van de libellenlarven kan geschieden door de krabbescheerplanten voorzichtig uit het water te tillen”* is niet juist. Hier wreekt zich ook weer het feit dat Buro Bakker heeft nagelaten een onderzoek te doen naar het voorkomen van libellenlarven in het Westerdiepsterdalkanaal en dat Platform Berend Botje niet in de gelegenheid is gesteld tijdig bezwaar aan te tekenen tegen de verleende ontheffing. Het grootste deel van de larven van de Groene glazenmaker zal niet overgeplaatst zijn en zal gedood zijn bij de daarop volgende werkzaamheden aan het Westerdiepsterdalkanaal.

C12. Punt 10. *“Voordat de werkzaamheden zullen plaatsvinden dient alle Krabbenscheer verplaatst te zijn naar de nieuwe locatie”*.

Dit is niet gebeurd binnen de gestelde tijd en niet op bewolkte dagen zoals hierboven bij **C5** al is vermeld. Verder het volgende: er is ongeveer 50m² Krabbenscheer verplaatst, waarschijnlijk minder omdat de verplaatste planten ruim uit elkaar dreven en zo een groter oppervlakte innemen dan niet verplaatste planten. Er was, voor allerlei werkzaamheden aan het Westerdiepsterdalkanaal begonnen, naar schatting 400m² Krabbenscheer aanwezig. Een eenvoudige rekensom leert dat er 350m² Krabbenscheer verdwenen is. (zie ook de foto's in het tweede rapport van Buro Bakker en bijlage 3).

Opmerkelijk is dat in de aanvraag voor de ontheffing staat onder J, laatste alinea (pagina 4, regel 16): *“dat de aanwezigheid en overleving van voldoende Krabbenscheer bepalend zal zijn.”* (voor de overleving van de Groene glazenmaker, naar mag worden aangenomen, al staat dat er niet bij). Dit is overigens maar voor een deel juist. Groene glazenmakers stellen hogere eisen aan de waterkwaliteit dan Krabbenscheer. Aanwezigheid van voldoende Krabbenscheer, en ook voldoende vitaal, is wel één van de vereisten voor een succesvolle voortplanting van Groene glazenmakers. Zie ook wat vermeld is bij **C7**.

Ook het tweede rapport van Buro Bakker uit 2007 vermeld keurig de gewenste hoeveelheid Krabbenscheer, uitgedrukt in m² en de kwaliteitseisen waaraan de planten Krabbenscheer moeten voldoen om geschikt te worden bevonden als eiafzetplaats voor de Groene glazenmaker. De verplaatste hoeveelheid van ongeveer 50m² Krabbenscheer mag als onvoldoende worden beschouwd om als voortplantingsplaats van Groene glazenmakers te dienen. Daarnaast is de “kwaliteit” van de verplaatste Krabbenscheer planten eveneens onvoldoende om geschikt te zijn als eiafzetplaats voor Groene glazenmakers.

Blijft de vraag waar de verdwenen naar schatting 150m² Krabbenscheer is gebleven.

Het antwoord op deze vraag is waarschijnlijk het feit dat er voor het verplaatsen van de Krabbenscheer al diverse werkzaamheden aan het kanaal zijn uitgevoerd die naar de mening van Platform Berend Botje schade toebrachten aan de aanwezige Krabbenscheer. Hiervan is diverse keren aangifte gedaan. Volgens de DLG was evenwel in geen van de gevallen aangetoond of aannemelijk dat deze werkzaamheden schade toegebracht zouden hebben aan de Krabbenscheer. Uit het verdwijnen van 150m² Krabbenscheer kan evenwel de conclusie worden getrokken dat deze werkzaamheden wel degelijk schade hebben toegebracht aan de Krabbenscheer. Een ander antwoord is al eerder vermeld bij **C5**: op maandagochtend 30 juni was maar een klein deel van de Krabbenscheer planten overgebracht naar de nieuwe locatie. Evenwel is direct na het gereed verklaren van het verplaatsen van de Krabbenscheer planten

begonnen met baggeren waarbij tal van planten en larven van de Groene glazenmaker mee zijn weggebaggerd en vernietigd.

Een andere vraag is waarom er niets met de aanwezige kennis betreffende de minimaal gewenste oppervlakte Krabbenscheer is gedaan.

C13. Punt 11. *“Het nieuw in te richten gebied dient te worden afgesloten voor (plezier-)vaart, bijvoorbeeld door een balk”.*

Een lachertje. Een dergelijk gebied bestaat niet en kan dan ook niet met een balk worden afgesloten voor de (plezier-)vaart..

C14. Punt 12.” *Het beheer van het deel van het kanaal enz.: dient gericht te zijn op instandhouding van Krabbenscheer en Groene glazenmaker”.*

Dit is al genoemd bij **C9. Inrichting en beheer**. Er is niets te beheren en verder is dit overbodig omdat er al afspraken zijn gemaakt met de Waterschappen over het beheer van watergangen met Krabbenscheer en Groene glazenmakers.

C15. Punt 13. *“Bij alle bovenstaande maatregelen dient een ter zake kundige betrokken te worden”.*

Voor zover Platform Berend Botje dit kan beoordelen is dit niet gebeurd. Onder **C4** en **C6** is al vermeld dat “het nieuw in te richten gebied” niet door een deskundige op geschiktheid is beoordeeld. Bij **C10** is al vermeld dat niet alle Krabbenscheerplanten binnen 1 tot 1.5 uur zijn verplaatst bij bedekte hemel en daar is ook vermeld dat de verplaatste hoeveelheid Krabbenscheer volstrekt onvoldoende is om geschikt te zijn als voortplantingsplaats voor Groene glazenmakers. Een ter zake kundige zou dit ongetwijfeld allemaal zijn opgevallen en deze zou hebben besloten het verplaatsen van de Krabbenscheer planten en larven van de Groene glazenmaker naar de nieuwe locatie niet door te laten gaan omdat de nieuwe locatie niet geschikt is voor Krabbenscheer en Groene glazenmaker. Bij het (nu theoretische) verplaatsen van de Krabbenscheer en larven van de Groene glazenmaker zou de ter zake kundige hebben moeten adviseren het verplaatsen uit te stellen tot de beschreven en vereiste weersomstandigheden aanwezig waren en deze zou geadviseerd hebben passende aanvullende maatregelen te nemen met betrekking tot de hoeveelheid verplaatste planten Krabbenscheer. Overigens zou deze ter zake kundige er in een vroeg stadium al op gewezen hebben dat in het Westerdiepsterdalkanaal het grootste deel van de larven van de Groene glazenmaker niet tussen planten Krabbenscheer zou leven maar verspreid tussen alle soorten waterplanten zodat het niet mogelijk zou zijn om het grootste deel van de larven van de Groene glazenmaker te verplaatsen.

Ad 5. Overige voorwaarden uit de verleende ontheffing:

C16. Punt 14. *“Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorwaarden”.*

Platform Berend Botje is van mening dat dit inderdaad moet gebeuren omdat hierboven voldoende is aangetoond dat vergunninghouder zich niet aan de voorwaarden heeft gehouden. Overigens is het de vergunninghouder ook wel erg gemakkelijk gemaakt. Er is namelijk geen onafhankelijke toetsing geweest en er is evenmin door een onafhankelijke deskundige toezicht gehouden op de werkzaamheden.

Uitvoering van en toezicht op de werkzaamheden waren in één hand, namelijk die van de provincie Groningen, wat uiteraard zeer ongewenst is!

De opmerking in de ontheffing: “*zorgvuldig handelen is gegarandeerd*” (begeleidend schrijven, pagina 3 en 4) is dan ook volledig misplaatst.

D. Bezwaarprocedure.

Bij herhaling was ruim van te voren aangekondigd dat er bezwaar zou worden gemaakt tegen een te verlenen ontheffing. Het is daarom uitermate laakbaar van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit dat de vergunning wordt verstrekt op een zodanige wijze dat het in de praktijk onmogelijk wordt gemaakt om bezwaar te maken tegen de verleende ontheffing. Immers de vergunning is verstrekt op vrijdag 27 juni. Op de eerstvolgende werkdag, maandag 30 juni, begon de provincie Groningen in alle vroegte al met het verplaatsen van de Krabbenscheer.

De toevoeging dat het mogelijk is om binnen zes weken na verzenddatum van deze brief bezwaar te maken is uiteraard een lachertje als de werkzaamheden de volgende werkdag al kunnen beginnen en binnen anderhalf uur afgerond dienen te zijn.

E. Wijziging van het bestemmingsplan van het Westerdiepsterdalkanaal van “agrarisch” naar “recreatief”.

Het is opmerkelijk dat de provincie Groningen een zo'n vreselijke haast heeft met de realisatie van de vaarverbinding van zeilmeer Langebosch naar het Kieldiep. Het vigerende bestemmingsplan laat op dit moment niet toe dat er gebruik kan worden gemaakt van de vaarweg. Het bestemmingsplan voor het Westerdiepsterdalkanaal moet eerst nog worden gewijzigd van “agrarisch” naar “recreatief”. Een dergelijke procedure kan lang duren en de uitkomst is onzeker. Door op deze zaak vooruit te lopen loopt de provincie Groningen het risico dat veel geld is besteed aan een project dat niet in gebruik kan worden genomen. Het is de provincie Groningen ongetwijfeld bekend dat in Nederland her en der gebouwde maar ongebruikte viaducten in het land liggen zonder dat er uitzicht is dat ze ooit in de geplande auto(snel)weg worden opgenomen. Het was dan ook logischer geweest eerst de wijziging in het bestemmingsplan te realiseren en dan pas subsidie voor dit deel van de vaarweg aan te vragen, de vaarweg aan te besteden en uit te voeren.

In deze tussentijd was er ook voldoende tijd om een goede studie uit te voeren naar de haalbaarheid van het verplaatsen van een populatie Groene glazenmakers. Het was dan mogelijk geweest om in het “nieuw in te richten gebied” voldoende Krabbenscheer van elders over te brengen en te monitoren hoe het deze Krabbenscheer zou vergaan en of er vrouwtjes Groene glazenmakers eieren in de Krabbenscheer planten zouden gaan leggen.

Platform Berend Botje vindt het opmerkelijk dat de DLG hierop niet eerst getoetst heeft en het heeft goed gevonden de populatie Groene glazenmakers te verplaatsen terwijl hier helemaal geen haast geboden was. Zolang het bestemmingsplan voor het Westerdiepsterdalkanaal nog niet gewijzigd is zou er voor het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit geen enkele reden moeten zijn om de gevraagde ontheffing te verlenen. Integendeel: het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zou de Provincie Groningen hebben moeten adviseren de geplande vaarweg elders aan te leggen!

F. Is het mogelijk om Krabbenscheer en Groene glazenmakers te verplaatsen?

Volgens Platform Berend Botje is dit principieel onmogelijk. Platform Berend Botje is het volkomen eens met Natuurmonumenten dat “habitattypes niet maakbaar of verplaatsbaar zijn”. Zie punt C3.

Krabbenscheer en vooral Groene glazenmakers stellen hoge eisen aan hun omgeving en aan de waterkwaliteit. Met name de waterkwaliteit is door menselijk handelen nauwelijks langdurig te sturen. Dit speelt in cultuurgebieden nog meer dan in natuurgebieden waar enige mogelijkheden zijn om de waterkwaliteit langdurig te beïnvloeden tegen hoge kosten. Een voorbeeld van dit laatste vormt het natuureservaat “de Bergvennen” in noordoost Twente waarbij basenhoudend grondwater wordt opgepompt om de waterkwaliteit in de vennen te verbeteren. Dit gaat goed zolang er basenhoudend grondwater wordt opgepompt. Zodra dit oppompen stopt gaat dit positieve effect weer verloren. In cultuurgebieden zijn er geen mogelijkheden om in een diepje, kanaal of wijk (verder aangeduid als “waterpartij”) de waterkwaliteit langdurig naar een gewenste kwaliteit te sturen. Dit betekent dat de waterkwaliteit in een “waterpartij” een gegeven is die verder niet door menselijk handelen langdurig op positieve wijze te beïnvloeden is of naar gewenste waarden te sturen.

Voor Krabbenscheer en Groene glazenmaker houdt dit in dat een “waterpartij” geschikt is als habitat of niet. Als een “waterpartij” een geschikte habitat vormt zijn zowel de Krabbenscheer als Groene glazenmaker mobiel genoeg om er zich te vestigen. Als een “waterpartij” niet geschikt is zullen deze zich er niet vestigen en als ze er op kunstmatige wijze naar toe worden gebracht zullen ze er na enige tijd verdwijnen. Dit betekent dat het verplaatsen van Krabbenscheer en Groene glazenmakers naar een andere plek niet mogelijk is. Immers er zijn twee mogelijkheden. De ene is dat de plaats waar de Krabbenscheer en Groene glazenmakers heen zijn gebracht geschikt is als habitat en de andere is dat deze plaats niet geschikt is. Als de plaats waarheen de Krabbenscheer en Groene glazenmakers verplaatst zijn geschikt is zouden deze zich er na verloop van tijd wel gevestigd hebben. Het verplaatsen naar deze plek betekent hoogstens dat ze er zich sneller gevestigd hebben dan op natuurlijke wijze. Als de Krabbenscheer en Groene glazenmakers niet verplaatst zouden zijn waren deze nu op twee plekken aanwezig geweest. Door het verplaatsen van een geschikte plaats naar een andere plaats die geschikt blijkt te zijn is er per saldo één geschikte plaats verloren gegaan. In het andere geval, het verplaatsen van Krabbenscheer en Groene glazenmaker naar een “waterpartij” die niet geschikt blijkt te zijn, is de afloop duidelijk: beide zullen er verdwijnen. De conclusie is dat het verplaatsen van Krabbenscheer en Groene glazenmakers naar een geschikte “waterpartij” niet meer is dan het versnellen van een natuurlijk proces. Per saldo gaan er toch één vegetatie Krabbenscheer en één populatie Groene glazenmakers verloren. Verplaatsen naar een niet geschikte “waterpartij” komt neer op het vernietigen van een vegetatie Krabbenscheer en een populatie Groene glazenmakers.

Naar de mening van Platform Berend Botje is het verplaatsen van een populatie Groene glazenmakers in alle gevallen in strijd met de Flora & Faunawet en de Conventie van Bern omdat het verplaatsen van een populatie neerkomt op het vernietigen van deze populatie.

Samenvattend:

Volgens de Flora en Fauna wet een ontheffing alleen wordt verleend als:

1. er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige instandhouding van de soort
2. er geen andere bevredigende oplossing bestaat

3. er sprake is van een groot belang.

Hierboven is aangetoond dat aan geen van drie voorwaarden is voldaan.

1. de Groene glazenmaker heeft zich niet gevestigd in “het nieuw in te richten gebied” zoals te voorspellen was.

2. er bestaan (nog steeds) andere bevredigende oplossingen, zoals de vaarroute elders aanleggen en het Westerdiepsterdalkanaal weer geschikt te maken voor Krabbenscheer en Groene glazenmaker door het kanaal terug te brengen in de “oude” staat.

3. er is voor dit deel van de vaarroute niet afzonderlijk aangetoond dat er sprake is van een groot belang.

De vraag van Platform Berend Botje aan het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is:

1. De verleende ontheffing intrekken.

Om meerdere redenen, namelijk:

* er is geen sprake van groot belang.

* er is wel een alternatief aanwezig.

* de ontheffing is verleend op grond van onjuiste en misleidende informatie en leugens.

* de verleende ontheffing is niet nageleefd.

* er was geen enkele noodzaak om de ontheffing te verlenen omdat het vigerende bestemmingsplan nog moet worden gewijzigd.

* er is feitelijk geen gelegenheid geweest om bezwaar te maken.

* het onmogelijk is om een populatie Groene glazenmakers te verplaatsen omdat verplaatsen in alle gevallen neerkomt op vernietiging van de populatie Groene glazenmakers wat in strijd is met de Flora & Faunawet.

* in de jaren '70 van de vorige eeuw is er naar schatting vijfduizend kilometer diepjes, kanalen en wijken verloren gegaan, grotendeels ten gunste van de landbouw. De aanleg van de vaarroute via een ander tracé bedraagt ongeveer één kilometer kanaal. Deze ene kilometer is slechts een zeer bescheiden compensatie voor de verloren gegane vijfduizend kilometer uit de begin jaren '70 van de vorige eeuw.

2. De Provincie Groningen op te dragen de situatie in het Westerdiepsterdalkanaal te herstellen op zodanige wijze dat deze weer geschikt wordt voor Krabbenscheer en Groene glazenmaker. Een en ander op kosten van de Provincie Groningen en in overleg met Platform Berend Botje. Beheer en onderhoud van het Westerdiepsterdalkanaal moet vervolgens gericht zijn op het in stand houden van Krabbenscheer en Groene glazenmaker.

3. In voorkomende gevallen, waarin een ontheffing verleend wordt van de Flora & Faunawet, belanghebbenden de gelegenheid te geven binnen de gestelde termijn op behoorlijke wijze bezwaar tegen de verleende ontheffing te kunnen maken. Dit kan door aan de verleende ontheffing de voorwaarde te koppelen dat van de verleende ontheffing pas gebruik kan worden gemaakt als de termijn waarop bezwaar kan worden gemaakt verstreken is en er geen bezwaren tegen de ontheffing zijn ingebracht. Als er wel bezwaren tegen de verleende ontheffing zijn ingebracht mag de verleende ontheffing pas gebruikt worden als deze bezwaren op de wettelijk voorgeschreven wijze zijn behandeld.

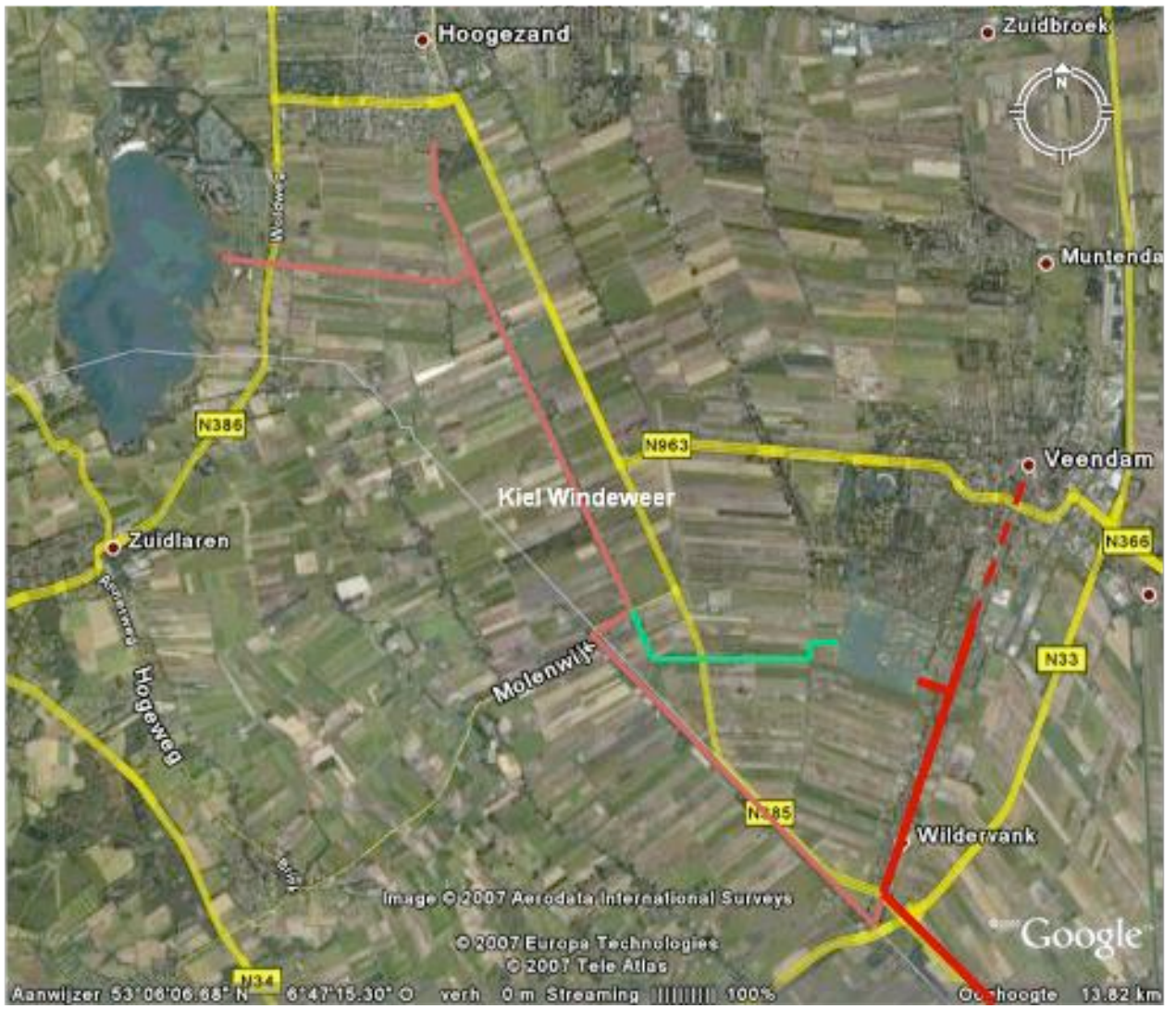
Haaksbergen, 12 oktober 2008.

Namens Platform Berend Botje,

Gerard Dutmer

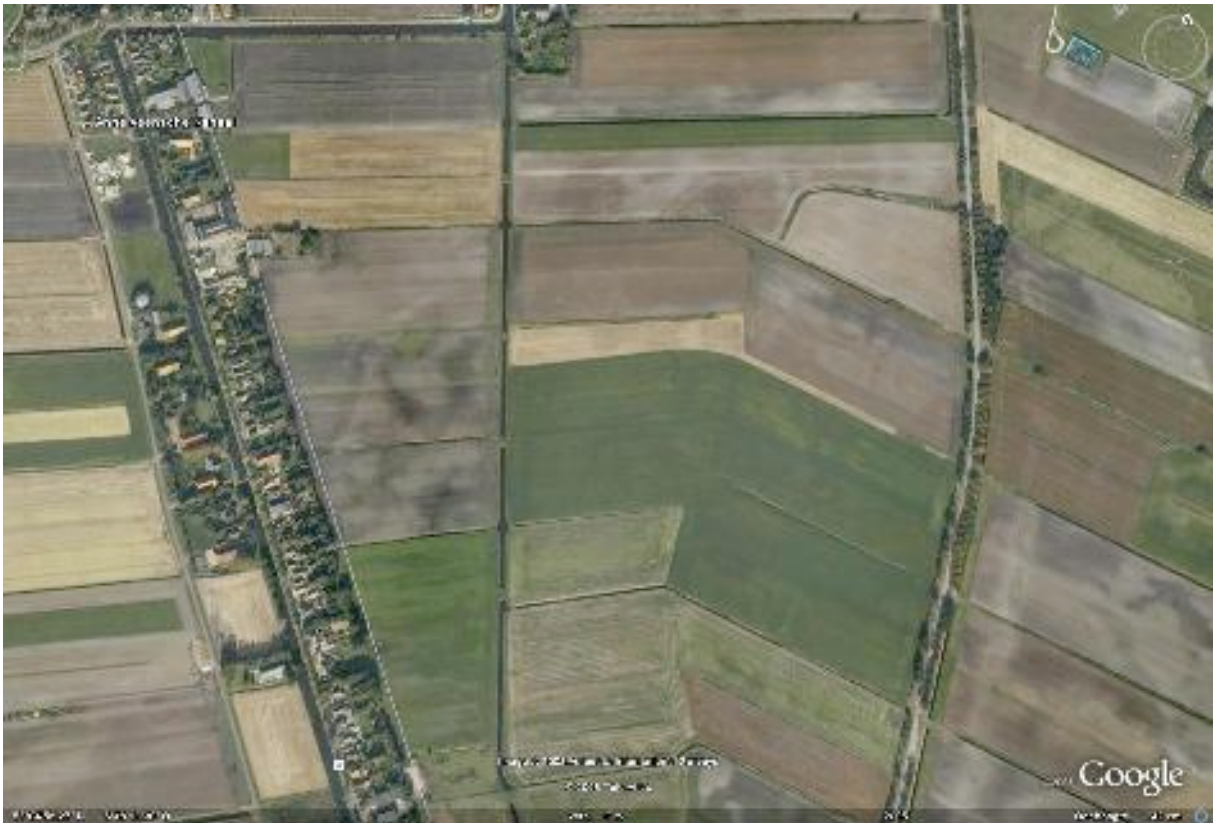
Roofs 3

7482 LJ Haaksbergen.

Bijlage 1:

Bijlage 2:

Bijlage 3:

